

Előfizetési árak:
 Évesre . . . 10 frt — kr.
 Félévre . . . 5 „ — „
 Negyedévre . . . 2 „ 50 „
 Egy hóra . . . — „ 85 „
 Egyes szám ára 4 kr.

Kiadóhivatal:
PÉCSÉTT, Mária-utca 1. sz.
 a kir. ítélőtábla épületével szemben.
 nevá az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó fölszólások intézendők.

PÉCSI FIGYELŐ

POLITIKAI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
PÉCSÉTT, Mária-utca 1-36 szám
 I. EMELET
 hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő.

Kéziratok vissza nem adhatók

Működés:
 a kiadóhivatalban vétetnek is

Az új iskolai év.

Pécs, 1895. augusztus 29

(*) Végére jutottunk az iskolai szünidőnek. Az új iskolai év kezdetén bevett szokás szerint a sajtó figyelme ezen a héten közoktatásügyi bajainkra irányul. Évről-évre el szoktuk mondani a jeremiádot, a nélkül, hogy komolyabban, a dolog mélyére való hatolással foglalkoznánk a kérdéssel magával, így aztán rendszerint egy napi érdeklődésre számíthatnak ezek az alkalmi cikkelek, dacára a görögtűznek, melyet alkalmazunk. Mert egyben megegyeznek ezek a cikkelek: valamennyinek az a tenorja, hogy egyszerre magyarrá és művelté szeretnék tenni Magyarországot.

A rendes recipe az szokott lenni, hogy nagy hévvel vádaskodunk a tanuló ifjúság, a tanári kar, a tanfelügyelők, főgazdátok és az egész közoktatásügyi kormányzat ellen; beszélünk túlmotivációról, túltelhettségről, elégtelen iskolai felszerelésről és sok más egyéről. E panaszok és vádak mindegyikében sok az igaz, de sok bennük a túlzás is.

Politikai szempontból ha tekintjük a magyar közoktatásügyet, mindenekelőtt sajnálattal kell konstatálnunk, hogy nálunk még mindig nem fektetnek elég súlyt a testi nevelés előmozdítására. Történt ugyan e téren némi előhaladás, mely valamivel több a semminél; de tekintettel exponált földrajzi és politikai helyzetünkre, kielégítőnek nem tarthatjuk az elért eredményeket.

Megdönthetetlen igazság, hogy ha politikailag prosperálni akarunk, okvetlenül meg kell szaporosítanunk a magyar nemzet és első sorban a magyar faj fizikai erejét. Mert államfentartó fajunknak nagy missziója van az európai népek koncertjében, és nagy feladataink megoldásához első sorban egy nagy nemzettestben élő erőmennyiség kívántatik.

A magyar nemzet azonban számbelileg kis nemzet. Nem marad tehát egyéb hátra, mint hogy oly magyarokat kell nevelnünk, a kiknek mind-

egyike fizikai erőben felérjen akár melyik szomszédos nemzet három emberének fizikai erejével. Azonban tudjuk nagyon jól, hogy az ember testi ereje csak akkor bír a nemzet szempontjából katonai és politikai értékkel, ha erős jellem lakozik az erős testben, ha a brutális ember átalakul a szó nemesebb értelmében vett erős férfivá.

Nekünk tehát nem annyira félművelt és elcsigázott embereket, hanem életerős és jellemes férfiakat kell nevelnünk. Ezt kívánja a politikai következetesség, ezt parancsolja a nemzet önfentartási ösztöne.

Korántsem azt akarjuk ezzel mondani, hogy hadat üzenjünk a tudománynak, csupán csak azt, hogy a nemzet tudományos fejlesztésében is kell bizonyos mértéket tartani és semmi esetre sem szabad az intellektuális fejlesztésnek a testi nevelés rovására végbemenni.

Nagy bajunk a többi közt az is, hogy családi és társadalmi életünk nem kedvez a gyermeknevelésnek. Legfőbb ideje tehát, hogy rendet hozzunk családi és társadalmi életünkbe; mert valósággal politikai exigencia, hogy a jövőben nagyobb gondot fordítsunk a gyermekek családi és társadalmi nevelésére.

Iparkodjunk mindenekelőtt tanulmányozni a magyar család természetét az ő sajátosságaival és törekedjünk arra, hogy e tanulmányoknak általánosabb, a nyugati műveltséggel oly könnyen harmoniába hozható eredményt kodifikáljuk és népszerűsítsük. Hadd tudja meg minden magyar szülő, minden magyar tanító és tanár, hogy milyennek kell lenni voltaképpen a művelt magyar család életének és képének.

Hisz unós-untig elég volt már a német Fräulein-okból, a francia bonne-okból és az angol miss-ekből. A magyar lélek, a magyar jellem és a magyar családi tradíciók ismeretét akarjuk hallani és tőlük akarjuk megtanulni, hogy milyen legyen a magyar család belső élete és milyen legyen a magyar gyermek családi nevelése. Észszerű és a nemzeti családi nevelés alapján a néptanítónak is meglesz biztos támasza a további údvös

munkásságra; a középtanoda pedig minden bizonynyal jobb anyagot fog kapni a népiskolától, mint eddig kapott.

Politikai tekintetben sokkal fontosabbnak tartjuk a középiskolát, mint az egyetemet; mert ez formálja és neveli a középosztály zömét. Azonban a magyar középiskola csak akkor fogja betölteni hivatását, ha oly szolgálatot tesz a társadalomnak, mint a szűrő tesz a folyam vízének. A szűrő nem engedi átszivárogni a piszkot a tiszta medencébe, a középiskolának sem szabad megengedni, hogy oly elemek jussanak az egyetemre, a kik nem oda valók.

Mert erős a hitünk, hogy ügyvédek, orvosaink, sőt tanáraink nagy része más hatáskörben nagyobb diszére lenne karának és nagyobb hasznára a társadalomnak, mint mostani állásában.

Ennek oka természetesen az, hogy a midőn 1867-ben a magyar nemzet visszanyerte önrendelkezési jogát, abban a lázas reform- és újjászületési munkában, melyet közel három évtizede végez, oly nagyszámu intelligenciára volt szüksége, mely lehetlenné tette, hogy a rendelkezésre álló munkaerők minőségét kutassuk.

Ez által folyton új meg új tömegek vonultak be a régi intelligencia amúgy is gyenge várába, s mivel a betóduló rétegek rendszerint még a társadalmi műveltség elemeivel sem rendelkeztek: intelligenciánk, vagyis a nemzet szellemi crémje minőség tekintetében alapos kifogás alá esik.

Itt az ideje, hogy véget vessünk egyszer ennek a vég nélkül való beözönlésnek, a mely épp úgy alterálja a műveltebb rétegek konszolidálását, a mint késlelteti a vidék feleslegének folytonos vándorlása folytán a főváros lakos-típusának a keletkezését.

A középiskola feladata, hogy kellő szigorral ellenőrizze, hogy csak azok jussanak a gimnázium, vagy a reáliskola felsőbb osztályába, a kik szellemi és jellembeli kvalitásuknál fogva remélni engedik, hogy hivatással bírnak arra, hogy az intelligencia számára biztosított hatáskörökben tényleg be fognak válni.

A „Pécsi Figyelő“ tárcája.

A lélek járványai.

A idei nyár ugyancsak kevésbé szolgált reá a „holt szezon“ elnevezésére. Mig más években ilyen időtájban csak a fiúmei cápa, meg az indiai óceánban felmerülő tengeri kigyó, a négyfejű borju és még egy sereg természeti csodatünetemény idézett elő mérsékelt szenzációt, addig az idén egyik izgalmas esemény a másikat követte. A magas politika titkos cselszövényei, meg a negyedik rend háborgó mozgalmi, egy nagy horderejű politikai gyilkosság egymásután foglalkoztatták a szellemeket és illuzóriussá tették az uborkaszezon idegkímélő nyugalmit.

A most lefolyt napokban is bőven kijutott a szenzációból. Egy családapa, a nyomortól üzött ember végső kétségesezésében legyilkolja családját és önmagát, utána pár nappal pedig egy intelligens, uri élethez szokott hivatalnok agyonlövi az ország egyik milliomasát palotájában, hatalmát hirdető Wertheim-szekerényei között. A gavallérság utjáról a lejtőre jutott, szerencselovag golyót röpít agyába és megfizeti adóságait életével. Ez volt a kvitt-élése.

Míntha a gyilkosság bacillusai keringenének a levegőben, hogy bejutva a szervezetbe, megfertőztessék a gondolkodást! És ez nem csak szólásforma. Ha nem is lehet tényleg bacillusokról beszélni, a gyilkosság járványa igaz dolog. Az emberi lélek rejtelmeinek egyik legsötétebbike, hogy ragad reá a bűn. Alá van vetve a járványoknak, akár csak a test, és beteg lélek közelébe jutva, betegé lesz az egészséges lélek is. És a példákat erre vonatkozólag nem is a megtévelyodott ideggyógyító orvosok köréből

kell vennünk, hiszen ezek aránylag még kevesen vannak, hanem a köztünk járó-kelő emberek sorából, a kikhez a lélek betegségeinek csirái sokkal távolabbról érkeznek.

Bizonyára még nem vett ki az emlékezetből, hogy II. Lajos szerencsétlen esete óta ama gyászos nevezetességű tó hány öngyilkosnak vált ő utána a temetőjévé. Tilkovszky elmeorvos pedig egy örült-ről tesz említést, aki elvágta a torkát és a kinek a halála előtt még volt egy világos pillanata, a melyben bevallhatta orvosának, hogy a bajor király öngyilkossága érlelte meg benne a végzetes elhatározást. A mult nyáron sokat foglalkoztatta a sajtót az a tömeges öngyilkossági mániá, a mely Oroszába szép leányai közül szedte áldozatait, mikor egy sereg leány bucsulevelet írva a szeretőjének, megvált az élettől, betegesen romantikus hajlamok folytán kétségtelenül, de e beteges hajlam járványszerűleg lépett fel.

Ámde nemcsak a szerelmesek közt pusztit az öngyilkosság járványa. Flügel, az ismert filozófiai író beszéli, hogy I. Napoleon egy izben kénytelen volt leromboltatni egy őrházat, a melyben egy katona öngyilkossá lett, mert a reá következő éjjel két más katona oltotta ki ott az életét, úgy, hogy ha a császár nem akarta, hogy még több öngyilkosság tegye szomoruan nevezetessé azt a házikót, el kellett tüntetnie a föld színéről.

Majdnem egészen hasonló esetről tesznek említést London évkönyvei. A város egy izben kénytelen volt elrendelni, hogy egyik torony lapos tetejét ráccsal vegyék körül, mert egy életunt ember leugrott onnan és utána még számos más spleenes angol követte példáját. Még érdekesebb a budapesti Steinház története. E ház negyedik emeletéről ugrott le

1871-ben Nyáry Pál. Halála előtt egy félórával azt kérdezte egy barátjától a képviselőházban, hogy melyik a legmagasabb ház Budapesten? Ez a Steinházat mondta — persze csak úgy találomra — s e kijelentése végzetessé lett arra a házra. Mert Nyáry Pál esete után gyors egymásutánban nem kevesebb, mint hét ember ugrott le még ugyanabban a házban. Végre is a háztulajdonos dróthálót volt kénytelen vonni az udvara fölött az első emelet magasságában. Tíz év mulva a ház gazdát cserélt, az új tulajdonos a dróthálót nem akarta megváltani, miért is lebontották. Alig egy félév mulva, 1884. tavasszal ismét leugrott valaki a Steinház negyedik emeletéről. As a demoni inger, a mely az embert csábítani szokta, ha magas helyről néz alá, hogy ugorjon a mélységbe, párosulva az ott elkövetett öngyilkosság emlékének suggestív hatásával, szinte ellenállhatatlan erővel kényszerítette az embereket, hogy megtegyék, a mit az első öngyilkos, és vessék magukat a tátongó úrbe.

Nem kevésbé tanulságos és jellemző eset a következő:

Egy párisi asszony, valami Cornier-né nevű, levágta kis gyermekének a fejét. Az e miatt megindult bűnper természetesen nagy izgatottságot keltett és alig beszéltek másról, mint csak erről. Néhány nap mulva megjelent Esquirol-nál, az elmeorvosnál alapjau három párisi nő, hogy vele gyógytassák magukat. Mind a hárman azt mondták, egy benső hang folytón arra ösztökéli őket, hogy tegyenek ők is egy gyermekükkel, mint Cornier-né. Egy másik orvosnak is akadt egy ilyen paciense, egy negyedik asszony, a ki arról panaszkodott, hogy szinte ellenállhatatlan hajlamot érez gyermeke lefejesésére. Hogy e kényszerképzet hatása alól meneküljön, felvettette magát

Nem kellene e tekintetben különbséget tenni szegény és gazdag közt. Kötelessége az államhatalomnak, hogy szabályozza a szellemi produkció folyamatát. A szegényebb sorsuak feltétlenül megakadályozandók abban, hogy tehetségtelen gyermekeiket a középiskola nyolc osztályán keresztül erőszakolják. Ilyenekből lesznek a Balentics-ok. De a ki szegény és igazán tehetséges, azt segítse és gyámolítsa az állam. E tekintetben a most életbelépett tandíjmentesség reformja egy jobb kor hajnalának látszik a közoktatásügyi politika terén.

Az állam és társadalom feladata, hogy minden egyes polgárnak megadja a lehetőséget tehetségének kifejtésére; de nem lehet kívánni, hogy a nevelés- és oktatás-ügyünkből folyó társadalmi zűrzavar, a kulturális és politikai erővesztés tovább is tartson. Ha alapjában átalakítjuk közoktatás-ügyünket megfelelőleg a nemzeties szellemnek és gondolkodásnak: kevesebb börtön, kevesebb csend- és rendőr válik szükségessé.

Hirek.

Pécs, 1895. augusztus hó 29.

— **(Róssa Bertalan nyugdíjba megy.)** Róssa Bertalan vezér-őrnagy, negyven évet meghaladó katonai szolgálatát után, f. évi szeptember 1-től számítandólag a jól megérdemelt nyugdíjba vonul. Ez alkalomból ő felsége a király legfelsőbb elismerését nyilvánította érdemes és hosszú szolgálatáért és az altábornagyi rangot adományozta a jeles katonának.

— **(A szinügyi bizottság ülése.)** A szinügyi bizottság f. hó 31-én, szombaton délután 3 órakor a városi közgyűlési termében ülést tart. Az ülés tárgyai: 1. A végleges intéző bizottság megalakítása. 2. A színház felavatása iránt való intézkedés.

— **(Uj honpolgár.)** Stelvács Károly vasuti tisztviselő, a ki évek óta a pécsi állomáson van alkalmazva, a belügyminiszternek mai napon leérkezett határozata szerint felvétetett a magyar állampolgári kötelekbe. Nevezett a közeli napokban teszi le a honpolgári esküt Aidinger János polgármester előtt.

— **(Kinevezés.)** Frosch Károly dr. a siklósi polgári iskola tanára a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a nagyszabonyi állami főgimnáziumhoz rendes tanárrá nevezetett ki. A kinevezés, tekintettel a sürgősségre, ma távirati úton közöltetett a nevezett tanárral.

— **(A helybeli r. k. főgimnáziumban)** f. é. aug. 30. és 31-én lesznek a javító, pótló és felvételi vizsgálatok, melyekre az igazgatónál előző napon d. u. 4—5 ig kell jelentkezni. A folytatólagos beiratás szept. 2., 3. és 4-én lesz. Az első osztályra az első napon bármily illetőségű róm. kat. vallású tanulók jelentkezhetnek; a többi napokon, míg az engedélyezett szám betelik, bármily vallású tanulók felvétetik. Figyelmeztetjük a mult isk. év végén beirt tanulók szüleit, hogy szept. 4-ig bezárólag fiaikkal

egy elmeegógyító intézetbe, példája azonban eléggé mutatja, mily erős lehet ez a beteges inger, ha még az anyai szeretet hatalmas ösztönének a szavát is majdnem elnyomta.

Ha a lélek megfertőzésének nem szegül ellene egy ilyen hatalmas erő, mint az anyai szeretet, akkor ugyszólván egészen szabadon terjedhet, úgy hogy valóságos epidemikus jellegűt. Így terjedt el 1812-ben Cornwallis Redruth községének methodistái között a hitszónoklás betegsége, a mely szintén a lelki ragályozás műve volt. A dolog úgy kezdődött, hogy egy istentisztelet alkalmával az egyik hívő hirtelen a félelemtől eltorzult arccal, szakadozott szavakkal prédikálni kezdett. Pédájának hatása alatt mind többen és többen kezdtek el szónokolni, úgy hogy utóljára nem volt methodista a faluban, a ki bele ne esett volna ebbe a betegségbe. A betegség egy roham alakjában jelentkezett és átlag 18 óráig tartott. Redruthból csakhamar elterjedt a közel fekvő falvakba, úgy, hogy a betegek száma rövid idő alatt 4000-re emelkedett. Egészen hasonló esetet jegyeztek fel a mult század elejéről, mikor a Cevenne fensíkon (Franciaország) tört ki a rajongás járványa, ismétlődött továbbá a jelen század negyvenes éveinek az elején Smalandban (Svédország), valamint 1851—1852-ben Müllheimben (Baden) a hol azonban csak 14—15 leány esett bele.

A lélek járványának régóta ismeretes alakja az is, hogy a Vitus-táncban rángatózó embernek a látványa, különösen gyermekeknél, chorea járványt idéz elő. Csak pár esztendeje még, hogy Frankfurt mellett Griesheimben az iskolás gyermekek között tényleg fellépett ez a járvány, mikor az apróbb, meg a nagyobb gyermekek tagjai folytonosan örülten rángatóztak, mintha csak valami gonosz démon

együtt jelentkezzenek az osztályfőnöknél, különben a min. rendelet értelmében a beírás érvényét veszti és az így megüresedett helyekre más tanulókat vesz fel az igazgató és a befizetett beírási díj sem adatik vissza. — A magánvizsgálatok szept. 5. és 6-án lesznek. — A javító érettségi vizsgálatok a székesfehérvári főgimnáziumban f. é. szept. hó 9-én tartatnak.

— **(A kereskedelmi akadémiák új szervezete.)** A kulturális bizottság, hogy a kereskedelmi akadémiák és az ezekkel egyenrangú középkereskedelmi iskolák nem felelnek meg rendeltetésüknek, a kereskedelmi miniszterrel egyetértésben új szervezetet adott ez iskoláknak. Az új tervvel egyidejűleg az iskolák címe is megváltozik. Az eddigi kereskedelmi akadémiák és kereskedelmi középiskolák hivatalos neve felső kereskedelmi iskola lesz. A kereskedelmi iskolák fölött eddig a tanfelügyelők gyakorolták a tanfelügyeletet; ezentúl külön főigazgatók fogják az ellenőrzést gyakorolni. Addig is míg a miniszter a főigazgatóságokat szervezi, a felső kereskedelmi iskolák a miniszter közvetlen felügyelete alatt fognak állni. Az új szervezet III. részét képező tantervet a következő módon fogják életbe léptetni. Az 1895—6-ki iskolaévben a felső osztályba járó tanulók bevégezik tanulmányukat a régi tanterv szerint; az első osztályban pedig a tanítás egészen az új tanterv szerint vezetendő. Ugyan ebben a tanévben a középső osztály számára minden iskola a saját viszonyainak megfelelően oly átmeneti tantervet állapít meg, melynek követése mellett lehet tovább lépni, hogy a jövő iskolai évben már a felső osztályban is az új tanterv szerint folyjon a tanítás. Az 1896—7-ki iskolai évtől kezdődőleg mind a három osztályban az új tanterv követendő. Az új szervezet már szeptember elsején fogják életbe léptetni.

— **(A parasztváltó)** Ifj. Mátyás János kovácshidai földműves állott ma a helybeli törvényszék előtt, hamis eskü büntetvével vádolva. Beer György, jelenleg harkányi lakos, ki Klein Károly siklósi vaskereskedőnél szokta bevásárlásait végezni, ennek 1889-ben tartozása fejében egy 150 forintos váltót adott. Mikor a váltó lejárt, Klein Károly két kovácshidai hitelképes egyén jóttállásával csak hajlandó a váltót tovább forgatni, mire az akkor még ott lakó Beer György Korpás Jánost és ifj. Mátyás Jánost nyerte meg e célra. Ez idő óta a váltó háromszori lejárat után lett megújítva, melyek mind egyikén ifj. Mátyás János szerepelt elfogadó gyanánt. Az 1891-ik év június hó 1-én lejárató váltó teljes összegét a jóttállónak kellett volna kifizetniük, mivel a paraszt együgyűséget felhasználó Beer György idő közben Harkányra költözött és mint teljesen vagyon-talan, fizetési kötelezettségének nem tehetett eleget. Ifj. Mátyás János azonban mult év augusztus 17-én esküt tett, hogy ő a kérdéses váltót nem irta alá és így az egész összeget, mely az időközben felszaporodott költségekkel együtt 300 forintot tett ki, a világtalan, agg Korpás Jánosnak kellett kifizetnie. Mivel azonban ifj. Klein Béla, Beer György és károsult Korpás János a vizsgálóbíró előtt odanyilatkoztak, hogy a váltón levő aláírás ifj. Mátyás eredeti kézírása, sőt ifj. Klein határozottan állította, hogy az aláírás az ő siklósi üzletükben, szemelattára történt, a súlyos

költözött volna a testükbe. A gyermekeknél még nagyobb érzékenységgel bírnak e tekintetben a hiszterikus nők. Elég, hogy csak olvassák a Vitus-tánc leírását és már görcsöket kapnak.

Sokkal ártatlanabb természetű, de lényegében az eddig említettekkel teljesen egyező és néha ugyan-csak kellemetlen következményű járvány az — ásitás. Ha valakit ásitani látunk, sőt néha még akkor is, ha csak gondolunk az ásitásra, erős ingert érzünk, hogy kitátsuk a szánkát és ha nem jön közbe valami korlátozó képzet, mint például az, hogy az ásitás illetlen dolog, bizony olyan nagyot ásitunk, a mekkorát csak tudunk.

Mi a magyarázata e sajátos jelenségeknek? Elég bonyolódott dolog, de magyarázatát meg lehet kísérteni. Ott kell kezdenünk, hogy minden érzéki észrevevés, az emlékezet vagy a képzelő tehetség minden képe, ha még oly csekély mértékben is, de fel van ruházva azzal az erővel, hogy mozgásban akar kiváltódni. Különösen azokra a képzetekre nézve áll ez, a melyek már amúgy is mozgásra vonatkoznak. Erre a jelenségre kell visszavezetnünk az utánzás ösztönét is. Az akarat itt nem játszik szerepet, minden automatikusan történik és ha az akarat mégis jelentkezik, akkor is csak arra szolgál, hogy a mozgás kivitelét, mint a mely magukra, vagy másokra nézve ártalmas, vagy hátrányos, lehetetlen tegye. Példa reá az ásitás elnyomása. Ha azonban az akaratnak nincs elég ereje, mint az idegbetegeknél, valamint olyan embereknél, a kiknek idegrendszerét szeszitalok, vagy különböző kicsapongások megrontották, — ha az akaratnak nincs elég ereje, hogy az impulzusokat hatástalannokká tegye, akkor bekövetkezik az az állapot, a

vaddal terhelt földműves ma vonatott felelősségre. Az összes tanúk homlokegyenest vallottak a vizsgálóbíró előtt tett nyilatkozataikkal szemben. Beer szerint a vádlott az ő kovácshidai lakásán irta alá a váltót, Klein Károly arra emlékszik, hogy a váltó már aláírva került hozzá, fia, ifj. Klein Béla pedig úgy véli, hogy a váltó üzletükben iratott alá. Ertelmetlen ez urak eljárása; minden rendes kereskedő könyvet vezet váltóiról és üres vélelmek alapján valakit a törvény elé hurcolni nem praktikus eljárás, főképpen kereskedőtől és valóban szánalmas vergődés volt a főtanuk határozatlansága. A törvényszéki elnök erős szavakkal dorgálta meg ifj. Klein Bélát, mint akinek a vizsgálóbíró előtt tett nyilatkozata alapján indították meg a bűnvádi eljárást. A törvényszék előtt himezett hámozott és kiszült, hogy a mai tárgyalás, ha a vizsgálóbíró előtt is hasonlóképpen nyilatkozik, nem is lett volna szükséges. Az írásszakértők véleménye olvastatott fel azután, kik a váltón levő aláírást határozottan ifj. Mátyásnak állítják. Jellemző a mi falusi parasztjainkra, hogy mily homályos sejtelmük van a váltómanipulációkról és mégis háromszor egymásután írják a nevüket kitöltetlen váltók alá. Zsolnay kir. főügyész helyettes világos logikával látott át a bonyolult helyzetet, gyönyörű motivalással vonta le a konzekvenciákat és a vádlott felmentését kérelmezte. A védő ügyvéd ellállt a szótól és a törvényszék rövid tanácskozás után hirdette ki a felmentő ítéletet. A felmerült költségek a bűnvádi alaphól fedeztetnek. Korpás János felebbezett.

— **(A kir. ítélőtáblán)** a szüneti tanácsok e hó 28-án már beszüntek és szeptember hó 2-től fogva már a rendes ügymenet fog beállni, amennyiben az első és második polgári, úgy a harmadik vagyis büntető tanács is fog ülésezni. A volt szüneti tanács tagjai közül Gruber Gusztáv és Kisfaludy Imre bírák szabadságra mennek; helyettük Pilch, Töttösy, Tolnai, Graff, Zsabokrszky, Kaufmann, Babits és Bóc kir. ítélőtáblai bírák fognak referálni.

— **(Zrinyi-ünnepély Szigetvárott.)** Nagyban készülnek a szigetváriak a szeptember hó 6-án megtartandó Zrinyi-ünnepélyre, mely Zrinyi Miklós és 300 társa hősi halálának 329-ik évfordulóján lesz. A városház előtt levő „Zrinyi-tér“ és a szobor már az ünnepély előestéjén fényesen ki lesz világítva. A jelzett napon kora reggel mozsár lövésekkel jelzik az ünnepség kezdetét, miután a szobor előttének és hazafias beszédek fognak elhangzani. Este a kaszinóban társas vacsora lesz hazafias programmal.

— **(Adakozás.)** A havi hegyi kőkeresztre újabban adakozott: Saághy Pál esperes-plebános Agárdon 1 frt, Kovács Franciska 1 frt.

— **(Jubiláló napilap.)** A „Nagy-Váradi“ című politikai napilap, mely alakulása pillanatától kezdve támogatója volt minden egymást váltogató kormány politikájának, ez év októberében ünnepli tennállásának 25-ik évfordulóját. Nagyszabású ünnepséggel, melyet a szokásos bankettel fejeznek be, fogják az évfordulót emlékeztetéssé tenni. Kormány-párti lapnál az évek duplán számítottán, mi is szív-ből gratulálunk jubiláló laptársunknak.

melyben az emberek szónokolnak, vagy gyilkolnak esztelenül és beteges ösztönből.

A magyarázat teljessé tételére meg kell említenünk, hogy korántsem lép fel minden ilyen jelenség automatikusan, az akarat kizárásával. Sőt ellenkezőleg. Vajmi gyakran szerepel az akarat is, de mindig kényszerképzet szolgálatában. Ilyen esetben ugyanis a lélek egy oly képzet uralma alatt áll, a mely valamely cselekedet véghezvitelétől nagy boldogságot, vagy a lélek vágyainak teljes kielégülését teszi függővé. Ekkor az illető akaratának egész erejével arra törekszik, hogy e cselekedetet véghezvigye és míg erre fordítja minden igyekvését, a kényszerképzet megakadályozza, hogy a hátrányokat is fontolóra vegye.

Az életben előforduló eseteket különben nem lehet mindig úgy szétválasztani, hogy az egyik, vagy a másik osztályba teljesen beilleszthető legyen. A legtöbb esetben az automatikus cselekvésmód benyulik az akaratnak elkövetett tettek osztályába és valószínű, hogy mindkét esetet egy harmadik, magasabb egységben lehet feloldani. Ez a harmadik magyarázó formula pedig nem más, mint a szuggesztio. Akár mások cselekedetei, akár a léleknek önmagából merített, önmagától táplált és az akaratától gyámolított képzetek bírják az embert valamely végzetes elhatározásra, mindig szuggesztioval van dolgunk. A lélek járványainak végső magyarázata a szuggesztio, a mely utánzásra bír bennünket, ha mások példája után indulunk, és az auto-szuggesztio alakjában jelentkezik, ha a cselekvény egy idegen impulzus folytán a saját lelkünkben kialakuló képzet-processzusban veszi az eredetét. Az akarat szereplése, vagy nem-szereplése csak fokozati különbségeket idéz elő, fajbelieket nem.

— **(Letört bimbó.)** Kristóf Ilonka, Kristóf Ferenc helybeli kocsmáros és neje Horváth Kokan Mari 9 éves kis leánya f. hó 28 án d. u. 1/4 órakor megszűnt élni. Temetése f. hó 30 án d. u. 5 órakor lesz a Petrezselyem-utca 46. számú halottasházból.

— **(Jegyzők gyűlése.)** A baranyamegyei községi és körjegyzők egyesülete szeptember hó 4 én délután 2 órakor választmányi, és másnap, szeptember 5 én reggel 9 órakor rendes közgyűlést tart a megyei székház nagytermében.

— **(A katolikus kör estélye.)** Tegnap este tartotta a pécsi katolikus kör ötödik zeneestélyét saját kerti helyiségében. A kicsiny, de vig társaság a kora hajnali órákig együtt mulatott Farkas zamatos magyar nótáin, ki fáradhatlan buzgalommal hozta a szebbnél szebb magyar dalokat. Mint értesülünk, még két ily mulatságot rendez a kör tagjai részére.

— **(A csirkefogó-leány.)** Ezt a címet adjuk Amrein Mari notórius csavargónőnek, kit ma a helybeli törvényszék 2 rendbeli lopás vétsége és 6 rendbeli lopás büntette miatt egy évi börtönrre és a politikai jogok 3 évi elvesztésére ítelt. Betörései lopásokat követett el Braun Antal főhadnagy Majláth tér 1 sz. alatti lakásán, hol a padlásléceket kitördelve, gyermekruhát és egy finom napernyőt lopott el. A Scitovszky téren lakó Vidakovics György tyukóljából csirkéket és pulykát emelt el, Egry Béla ügyvéd cselédjétől több ruhadarabot, Kárnel János vasuti fő ellenőr Nepomuk-utca 8. sz. alatti lakásáról pedig fehérneműt csent el, stb. Klein Bernát Majláth tér 1. sz. alatti pincéjébe is betört, diót, vankosokat s a házmester borából egy üveget emelt el. Mikor a többi üveget ment vissza, megcsipték s azóta a hűvösön ül. Amrein Mari, bár 2 havi vizsgálati fogságot beszámítottak büntetésébe, felebezett, de mikor a főügyési helyettes büntetésének enyhe voltát magyarázta meg, elállott az appellációtól.

— **(Engedélyezett kirakodó vásár.)** A kereskedelemügyi miniszter engedélyezte, hogy Szt. Iván községben minden évben május 12 ét magában foglaló hét hétfőjére és a július hó 4 ére eső állatvásárokkal egyidejűleg kirakodó vásár is tartassék.

— **(Kezdő tolvaj.)** Berger Jakab szatócától még a tavasszal megszökött 14 éves tanonca, Weinman Mór. Hat forint készpénzt és 35 forint értékű apróságot emelt el, de Eszéken elfogtak s most már egy hónapja ül vizsgálati fogságban. A törvényszék felszólítására panaszos Berger visszavonta a vádat, mire a tolvaj tanonc rögtön szabadlábra helyeztetett. A nyolc forintot kitevő rabtartási költséget is a panaszos fizeti, ki maga is meg volt hatva szokatlan nagylelkűségétől.

— **(Macskák, mint a difteritisz terjesztői.)** Megyénkben több községben a difteritisz járványszerűen lépett fel. Az orvosi vizsgálat kiderítette, hogy a járvány terjesztéséhez a macskák is hozzájárulnak. A lesoványodott és köhicselő macskák különösen oly házaknál tűntek fel, hol a gyermekek difteritiszben feküdtek. Közlebről megvizsgálva, orrhártyájukról bűzös genyvaladék folyt le. Miután a gyermekek most nem járnak iskolába, minden jel arra mutat, hogy a macskák a ragály közvetlen terjesztői. Ezt különben már sok helyen észlelték s a kutyákra is kétségtelenül be van bizonyítva, hogy az Echinococceust terjesztették. Újabbban a difteritisz Szalántán lépett fel nagyobb mérvben. Elvárjuk a hatóságok intézkedéseit.

— **(Koleragyanus esetek.)** Megirtuk szegzárdi levelezőnk értesítése alapján, hogy Báltaszék községben Müller Antal koleragyanus tünetek közt megbetegedett. Dragits Imre dr. járásorvos és Minikovich Ferenc főszolgabíró a távirati értesítés vétele után azonnal a helyszínére utaztak s miután az orvos konstataálta a koleragyanus jelleget, a legmesszebb menő óvintézkedéseket fogantatosították. Müller Antal azonban a rögtön alkalmazott orvosi segély dacára is másnap reggelre meghalt. A fertőtlenítés eszközésére Szegzárdról gőzfertőtlenítő gépet szállítottak Báltaszékre. Koleragyanus eset fordult elő a tolnavarmegyei Tamási községben is, hol szintén megtették a legszigorubb óvintézkedéseket.

— **(A saison mulik.)** Reggelenként hűvös szellő kavargja fel az utcák porát, lehűtve a felforrított augusztusi levegőt. A fak lombjai között már hervadó féiben vannak a levelek, itt ott már el is sárgult egy-kettő. A szél felkapja s örült játékot űz vele a poros levegőben. Az égen tarka felhők száguldanak keresztül, az akácfa másodvirágzásnak indult. A kurliszták elmaradtak a postáról, a hivatalokban serényebben folyik a munka, a személyzet újra megszapordott. Furdókról, nyarató helyekről szállingóznak haza szép asszonyaink, leányaink, a város napról-napra élénkebb lesz. Hiába perzsel a nap sugara, a kánikula haldoklik s ma holnap itt lesz a gyümölcsérlelő ős. Olyan az idő, mint az ember, a szangvinikus férfikor után jön a melancholikus élemedett kor. Az őszt ott künn majdan felváltja a tél, az ember is megöregszik s rá nézve is eljön az elmulás kora...

— **(Vigéc fogadás.)** Több üzletbe állított be tegnap Krausz Jakab bécsi utazó, de úgy lát szik, nem nagy vételkedvet tapasztalhatott, mert a posta egyetlen egy megrendelési levelét sem továbbította a császárváros felé. Elkéseredve űt este jámbor vigécünk a „Vadember“ éttermében, kis adag pörköltet kebelevőn be a vacsora gyanánt, mert még a megivott néhány pohár hegyi víz költségei sem térülének meg az el nem ért gaeftékből. Egyszerre csak oda ül hozzá Maulbeer Manó kereskedőseged s nemsokára élénk társalgás fejlődött ki a rokon szellemek között.

— Hallom, hogy a principálisom a mindenes legénynyel vezetette ki magát. Smucigság, de ő már olyan ember, szóba se áll az ismeretlen firmák képviselőivel s én a fejembe mertem volna már előre fogadni, hogy nálunk gaeftet nem csinál.

A bécsi utazó meggyőtrött agyán valami új gondolat cikázik át, megaimogatja fekete szakálát s úgy odavetve szól:

— Mboh, maga nem ismer engem, ha én valamit akarok, annak muszáj megtörténni, ha forszirozok a dolgot, a maga principálisa is annyit vesz, a mennyit csak én akarok.

Maulbeer Manó tűzbe jött a két deci spriczer-től s nem hagyja magát:

— Na, azt szeretném látni; mit gondol lieber Herr Krausz, ezt könnyű mondani, de tegye meg s ha a principáltól rendelést tud elérni, fizetek magának 20 forintot, úgy segéljen az Isten, legyenek egy szegény bankrott ember, a kinek hat gyermeke van otthon, ha készpénzben le nem teszem.

— Tartom, gilt! — felel a vigéc. Maulbeer és Merkur egymás tenyerébe csaptak, odahívták tanúnak a fizető pincért s ma délre adtak közös találkát. Maulbeer sátni arckifejezéssel távozott s még az uton is elégedetten dörmögte:

— Szegény Krausz! Husz pengő forintot kell neki a rossz gaeftékre ráfizetni. Ő akarta, én mosom a kezemet. Armer Teufel!

Ma délelőtt simára borotvált, kopaszfejű ur lépett be a Király utca egyik fényes üzletébe. Egyenesen a főnökhöz lépett s bemutatva magát, mint Monsieur Compalini, az egyesült roueni francia szelyemgyárak bécsi főbizományosa és olcsó árakat szabott, hogy a principális oda lett az örömtől. Compalini ur rossz németiséggel hozta elő, hogy egyedül itt ad el a pécsi firmák között, a cég jó hírneve hozta egyedül ide stb. A főnök mézédessé olvadt:

— De Maulbeer ur, mi az már megint, nem látja becses vendég van itt, hozzon hamar széket. Méltóztassék kérem alásan, Ihr ergebenster Diener!

Maulbeer sietve teljesíti a parancsot, az idegen kényelmesen elhelyezkedik, megköti az üzletet s a főnök mély hajlongásokkal udvarol az őt kitüntető francia vállalat fő emberének. Mikor az idegen távozik, még reátt az elfoglalt Maulbeer vállára s fülebe sugja:

— Szervusz Maulbeer, a viszontlátásra és délbén a husz forintot elvárom.

A meglepett kereskedőseged jól megnézi a franciát s majd hanyatt esik ijedtében, mikor az ügyesen maszkirozott Krausz Jakabot ismeri fel. A husz forint tiszta haszon már Krausz zsebében nyomja, kinél nem lenne boldogabb ember Pécsen, ha hivatása már el nem szölytötte volna innen.

— **(A másik nem.)** Szereplők: Félig recipiált kereskedőseged. Kövér kisasszony.

Színhely: Nyári bálhelyiség.

Mikor a kereskedőseged úgy istenigazában megtáncoltatta a kövér kisasszonyt, hogy csak úgy csurgott róla az izzadság, azt mondja a kisasszonynak, ki hálás pillantásokkal jutalmazta meg partnerje áldozatkészségét:

— Ugy kiizadtam, mint egy fiakkeres ló. Hát kisasszony nem izzad?

— Óh kérem, én a másik nemhez tartozom.

TÁVIRATOK.

— **Bécsi tanítók Budapesten.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) A bécsi tanítók tegnap este hajón érkeztek Budapestre, a hol ovációval fogadták. Az ünnepségek programmszerűleg folynak.

— **Bánffy b. megint beszélt.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) Tegnap délelőtt nyitotta meg Bánffy b. Besztercebányan az országos erdészegyesület közgyűlését. Megemlékezett megnyitójában a beteg Tisza Lajos elnökről. Délben a küldötségeket fogadta és az utána tartott banketten a királyt köszöntötte fel.

— **A pápa, mint békebíró.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) Az „Osservatore Romano“ a pápának felajánlott békebírói tiszt-

ségről cikkezik és konstataálja, hogy a pápa erkölcsi hatalma és méltóságának fénye amaz üldözések közepette is, a melyeket 1870 óta szenved, folyton emelkedik. A felajánlott tisztség legjobban bizonyítja, hogy a pápa hatalma sokkal nagyobb, mint a szuronyok védelme alatt álló világi hatalom Rómában.

— **Csombor panasszkodik.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) Csombor ma felebezést adott be az ellene fogantatosított végrehajtás ellen. Indokul felhozta, hogy vallomását erőszakal vették tőle ki, és hogy ennél fogva teljesen ártatlan.

— **Öngyilkos dráma-író.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) Párizsban tegnap Raymond drámaíró öngyilkosságot követett el.

— **Vizsgálat a legyilkolt hittérítők ügyében.** (A „Pécsi Figyelő“ eredeti távirata.) A washingtoni külügyek minisztere arról értesül, hogy a Hu-Csengben végbement gyilkosságok ügyében a vizsgálat vezetésével nem Liu alkirályt bízták meg. A császár elrendelte, hogy az alkirály a vizsgálat tartama alatt állásán maradjon.

Videki hátralekosainkat tisztelettel kérjük sziveskedjenek hátralekaikat mielőbb beküldeni.

Közgazdaság.

Hasai műtrágyázás.

(R. M.) V. Lapunk szerény terjedelme miatt csak most folytathatom a multkor tárgyalt témát, amidőn a gipszről és mészről emlékszem meg, mint amelyek legrégebb idők óta ismert talajjavító trágyáink. Októberben a kemény angol agyagos földek úgy néznek ki, mintha hóval volnának borítva; az oltott, vagy a levegőn szétesett méz s nedves téli hónapokban felnyitó képessége által előnyös fizikai és kémiai befolyást gyakorol a szilárd agyagos talajra.

Nem mindig bizonyul célszerűnek a drága gyári trágya beszerzése, még az esetben sem, ha a kifaradt föld tényleg új ásványos alkatrészeket kíván meg. A jó gazda sokszor jutányosabban beszerzi ezeket, mint a mennyiért a kereskedelem közvetíti. Bizonyos fővárosi gyárakban potom áron megvevett, organikus alkatrészeket is tartalmazó hulladékok a sav extrahálása után emberi ürülékekkel itatva, kitűnő teljes trágyát adott. A Rózsza fele budapesti vegyészeti gyárban összegyűlt sok hulladékot, megvásárlás céljából egy ismerős gazdának ajánlottam, ki azokat már említett módon preparálva, a ezandékolt gyári műtrágya helyett használta. Az elért eredmény meglepő volt, a fokozott humuszképződés és az ásványos alkatrészeknek arányos gyarapodása fokozott termést okozott és biztos bázist alapított a jövő számára. E hulladékok métermázsája 30—40 krajcárba került s így csak a szállítási költségek jöhettek tekintetbe.

Gyakran a vetőmag fájának egyszerű változtatásával érhetjük el azt, mit költséges műtrágyázás csak bizonytalanul nyújtott volna. A vetőmag nitrogén tartalma és a foszforsavas sok mennyisége között fennálló állandó arány, a talaj kémiai alkotását ismerő gazdának biztosabb támpontul szolgál, minden az eshetőségek nagyobb kényének kített műtrágyánál.

Vannak azonban esetek, mikor nemcsak az ásványi trágyába fektetett tőke vesz oda, de még további ártalmas visszahatások is idézhetnek elő. Nevezetesen az ásványi trágyáknak speciálhatása, nedvesség és humusz hiányában ártalmas is lehet a csirázó vetésekre, kedvezőtlen időjárásnál pedig kárba vesz a műtrágyába fektetett érték nagyrésze, mert egy esztendő mulva hatásos alkatrészei már elérhetetlenek lesznek a legtöbb növény gyökereinek. Kizárólagos alkalmazása kitűnően művelt talajt, legmagasabb foku abszorbeáló képességet és a humusznak előnyös növényzeti trágyázással való fentartását kívánja.

Az istálló trágya kémiai alkatrészei kereskedelmi trágya által pótolhatók, fizikai hatásai részben csak egyes speciális kultúreszközökkel érhetők el, de soha sem az eredmény oly egyenlő biztonságával.

A konkurencia mind jobban nyomja a talaj ásványos alkatrészeinek árát s így hozzáférhetőbbé lesz gazdáinknak. A mezőgazdasági termények árának folytonos csökkenése is természetesen következményként kívánja meg ezt s csak ha még jutányosabb beszerzési források feleztetnek fel, nyeri el

ezen iparág a megillető fontosságot, melyre Angliában már asort is tett.

Ma már e téren annyira jutottunk, hogy a humuszt fenntartó növényzeti trágyázással, gazdag és jó választékú kereskedelmi trágyával is lehet esetleg a talajt tartósan jó karban és erőben tartani, kitűnő megművelést és kiméletes termelési sorrendet tételezve fel.

Ha nem dilettáns földművelésügyi miniszterünk volna, ki saját iniciatívájából még egy betűt sem alkotott, hanem csakértő és akarattal bíró ember venné át a létérdekünkbe vágó miniszterium vezetését, akkor számíthatnánk e téren sok praktikus intézkedésre, de aki a jelen miniszteről a legcsekélyebb önálló reformot várja, az bátran és örültek házába csukható, mert a harangöntéshez köztudomás szerint nem varga szükséges.

A jelen miniszter nevesebb elődjétől, gróf Bethlen Andrástól származik az az intézkedés is, hogy a növénytermelési kísérleti állomások utján műtrágya osztást szét a gazdák között a e körülmény is hozzájárulhat részben annak helyes megítéléséhez. A mostani bölcs rendszer azonban költészes statisztikákat kíván viszontszolgálat fejében a gazdák igen helyesen cselekesznek, mikor viszonzásul ignorálják a miniszteri jótékonyt.

Nem irhattam a hazai műtrágyázásról annyit, mint eredetileg szándékomban volt, de többször visszatérek majd e téma egyes részleteire a e téren észlelhető minden újabb és a gazdaközönséget érdeklő mozzanatról referálni fogok.

Laptulajdonos
SZAUTTER GUSZTÁV

Felölő szerkesztő
PLEININGER FERENC.
TAIZS JÓZSEF
kiadó.

Hirdetmény.

A szt.-lőrinczi nagyvendéglő

a hozzá tartozó

réttel, közvágóhíddal, és pálinkaházzal

f. é. szeptember hó 10-én d. e. 10 órakor

a nagyvendéglő termében

nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőknek 1896. január 1-től számítandó három évre bérbeadni fog.

A feltételek tek. **Benkő Gyula** ügyvéd urnál **Szent-Lőrinczen** betekintheők.

Hirdetések jutányos áron
vétetnek föl kiadóhivatalunkban.

917. szám.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. kereskedelemügyi miniszterium az 1895. évi augusztus hó 5-én kelt 43914 számú rendeletével a **pécs-varasdi** államut 11-12 km. szakaszán lévő **8. számú hidnak** helyreállítását 1209 frt 40 kr. összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálat fogantatásának biztosítása céljából az **1895. évi szeptember hó 5-ik napjának d. e. 10 órájára a baranyamegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás** hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előírt 5%-nyi bántépénzzel ellátott zárt ajánlataikat a **kitűzött nap d. e. 10 órájáig** a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Pécsen, 1895. augusztus 25-én.

Baranyamegyei m. k. építészeti hivatal.

Alapították
1867-ben.

Benedek Gábor és Testvére

aranyművesek és órásk

BUDAPESTEN, Kossuth Lajos-utca 17. sz.

A közelgő őszi évad alkalmából, van szerencsénk a n. é. közönség b. figyelmét országszerte ismert cégünkre felhívni.

Arany-, ékszer-, ezüst-áru és óra-raktárunkat

a legdivatosabb tárgyakkal dúsan felszereltük, és ugy jutányosság, mint izlésesség tekintetében a legkövetelőbb igényeknek is megfelelünk. Ugy, mint idáig, ugy a jövőben is, különös gondot fogunk a vidéki megbízások elintézésére fordítani. Nem tetsző tárgyakat vagy kicserélünk vagy azokért a pénzt is visszaadjuk. — Megrendelés esetén, kérjük a kívánt tárgynak megközelítő árát velünk közölni. Minden tárgy valódiságáért írott jótállást nyújtunk.

Arjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.

Alapították
1867-ben.

ISKOLAKÖNYVEK.

A főgymnasium, főreáliskola, kereskedelmi, polgári leány és az összes elemi iskolák számára

eredeti bolti áron

valamint papir-, író- és rajzszerk a legjutányosabb áron kaphatók

Engel Lajos utóda

könyv-, és papirkereskedésében Pécsen, Király-utca 4. sz. az „Aranyhajó” szállodával szemben.

Iskolakönyvek darabonként 20 krért kötötnek be.

Minden tanuló ki szükségletét nálam szerzi be egy csinos ajándékot kap.